

Elektrituruseaduse muutmise seadus

Elektrituruseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 39 lõige 2¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2¹) Süsteemihaldur ja jaotusvõrguettevõtja ei maksa tootjale rahalist hüvitist tootmise piiramise korral, välja arvatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2019/943 artikli 13 lõike 7 kohase koormuse ümberjaotamise korral, sealhulgas käesoleva seaduse § 71 lõike 5 punktis 1 nimetatud tootja tootmise piiramisega seotud kulud, kui süsteemihaldur andis tootjale tootmise vähendamise korralduse käesoleva seaduse § 40 lõikes 2 nimetatud alustel ja kõik muud võimalused olid ammendatud.“;

2) paragrahvi 39 täiendatakse lõikega 2² järgmises sõnastuses:

(2²) Süsteemihaldur koostab tootmissuunalise võimsuse piiramise hüvitamise meetodika ja esitab selle enne kehtestamist avalikule konsultatsioonile turuosalistele.“;

3) paragrahvi 61 lõike 1 punktis 1 asendatakse sõnad „tootmisest kuni kuue“ sõnadega „tootmisest või tootmisest liitumispunkti kuni 15“;

4) paragrahvi 66 lõike 1 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Võrguettevõtja arendab võrku oma teeninduspiirkonnas viisil, mis tagab võimaluse järjepidevalt osutada õigusakti ja tegevusloa tingimuste kohast võrguteenust võrguga ühendatud ja tulevikus ühendatavatele tarbijatele, energiakogukondadele, tootjatele, liinivaldajatele ja võrguettevõtjatele, arvestades nende põhjendatud vajadusi, ning ühendada võrguga oma teeninduspiirkonnas asuva ja prognoositavalt tulevikus turuosalise rajatava nõuetekohase elektripaigaldise.“;

5) paragrahvi 66 lõiget 10 täiendatakse kolmanda lausega järgmises sõnastuses:

„Jaotusvõrguettevõtja, kellel on kohustus koostada käesoleva paragrahvi lõikes 8 nimetatud arengukava, esitab Konkurentsiametile ka arenduskohustuse täitmise seotud investeeringuprojektide nimekirja, ajakava ja maksumuse.“;

6) paragrahvi 66 lõike 12 punkt 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„3) järgneva kümne aasta investimisprojektide, sealhulgas võrgu arenduskohustusega seotud investimisprojektide nimekirja, ajakava ja maksumuse.“;

7) paragrahvi 68 lõike 1¹ punkt 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1) käesoleva seaduse § 15 lõike 6 punktis 1 või 2 nimetatud isik esitab tarbitud võrguteenuse ja elektrienergia eest oma tarbijale regulaarselt arveid ning tarbija on arved õigeaegselt tasunud.“;

8) paragrahvi 68 lõike 1¹ punkt 2 tunnistatakse kehtetuks;

9) paragrahvi 71 lõike 5 punkti 1 täiendatakse pärast sõna „katmine“ tekstiosaga „, mille hulka loetakse muu hulgas võrgupiirangutest lähtuvad tootja elektrienergia võrku sisestamise piiramisega seotud kulud“;

10) paragrahvi 72 täiendatakse lõigetega 6¹–6⁶ järgmises sõnastuses:

„(6¹) Võrguettevõtjal on võrgu arenduskohustuse ajal õigus teha lisaks olemasoleva võrgulepingu täitmisele investeering, mis on vajalik võrguettevõtja prognoositud uue tootmis- ja tarbimissuunalise võimsuse liitmiseks või tarbimis- või tootmistingimuste muutmiseks võrgus. Sellise investeeringu võib teha ainult liitumisel võrguettevõtja olemasoleva võrguga olemasoleval pingestmel ja olemasoleval varustuskindluse tasemel või kui uue võrgu rajamise näeb ette investeeringute kava. Põhivõrgus loetakse olemasolevaks võrguks muu hulgas uue ehitatava alajaamani rajatavat õhuliini kuni ühe visangu ulatuses.

(6²) Võrgu arenduskohustusega seotud võrguettevõtja investeering võetakse arvesse käesoleva seaduse § 71 lõike 1 punktides 3–5 nimetatud võrgutasude hinna arvutamisel ja arvestatakse võrguettevõtja võrguteenuse osutamiseks vajaliku põhivara hulka.

(6³) Põhivõrguga ühendamisel koosneb liitumistasu kulupõhisest hinnast, liitumistasu fikseeritud määra, mida arvestatakse eurodes ühe megavoltampri kohta (edaspidi *fikseeritud liitumistasu*), ja põhivõrguettevõtja hinnakirjas fikseeritud kulukomponentidel põhinevast liitumispunkti väljaehitamise liitumistasust (edaspidi *liitumispunkti liitumistasu*). Käesoleva paragrahvi lõikes 6¹ nimetatud olemasoleva põhivõrguga ühendamisel koosneb liitumistasu fikseeritud liitumistasust ja liitumispunkti liitumistasust.

(6⁴) Võrguga liitumisel või võrgu tarbimis- või tootmistingimuste muutmisel, milleks kasutatakse käesoleva paragrahvi lõikes 6¹ nimetatud investeeringut, vähendatakse võrguettevõtja võrgu arenduskohustuse raames võrguteenuse osutamiseks vajalikku ja põhivara hulka arvestatud kulu laekunud fikseeritud liitumistasu ja liitumispunkti liitumistasu võrra. Menetlus-, toimingu- ja projekti juhtimistasu tagasi ei arvestata.

(6⁵) Uue tootmisvõimsusega liitumisel või tootmisvõimsuse suurendamise korral olemasolevas põhivõrgus tuleb käesoleva seaduse § 73 lõike 1 punktis 1 nimetatud liitumistasu arvutamise meetodikas arvesse võtta:

- 1) põhivõrguettevõtja võrgu arengukava järgi planeeritavate võrguinvesteeringute prognoositavat maksumust;
- 2) põhimõtet, et arenduskohustuse raames tehtavad investeeringud toovad kasu nii tootmisele kui ka tarbimisele, ning sellest lähtudes määrata fikseeritud tasuarvutusse pool arengukava järgi planeeritavate võrguinvesteeringute prognoositavast maksumusest;
- 3) uute tootmissuunaliste liitumiste prognoositavat mahtu;
- 4) vajadust tagada võimalikult stabiilne fikseeritud tasu, et vähendada tootmisvõimsuse arendamise riske.

(6⁶) Uue tootmisvõimsusega liitumisel või tootmisvõimsuse suurendamise korral olemasolevas põhivõrgus tuleb liitumispunkti loomisega seotud tasu käesoleva seaduse § 73 lõike 1 punktis 1 nimetatud meetodikas arvesse võtta:

- 1) liitumispunkti rajamise keskmisi kulusid;
- 2) vajadust tagada võimalikult stabiilne fikseeritud tasu, et vähendada tootmisvõimsuse arendamise riske.“;

11) paragrahvi 72 lõike 9 punkt 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„4) liitumistasudest soetatud põhivara, kui see ei ole seotud käesoleva paragrahvi lõike 6¹ alusel soetatud põhivaraga;“;

12) paragrahvi 74 täiendatakse lõikega 7 järgmises sõnastuses:

„(7) Võrguettevõtja kehtestatud liitumistasud, mis põhinevad käesoleva seaduse § 73 lõike 1 alusel kooskõlastatud meetodikal, avalikustatakse võrguettevõtja veebilehel.“;

13) paragrahvi 87¹ lõiked 1–3 tunnistatakse kehtetuks;

14) paragrahvi 87¹ täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Põhivõrguettevõtja ja tegevusloaga võrguettevõtja võib üles öelda tegevusloaga jaotusvõrguettevõtjaga sõlmitud liitumislepingu tootmisvõimsuse ulatuses, milles tootmisseedet käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud perioodi jooksul võrku ei ühendatud.“;

15) paragrahvi 87¹ lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Tootmise alustamiseks ettenähtud periood on päikesepaneelide paigaldamisel üks aasta, avameretuuleparkide paigaldamisel kolm aastat ja muude tehnoloogiate puhul kaks aastat. Tootmise alustamise perioodi arvestus algab liitumispunkti valmimise tähtajast või võrguühenduse ja tootmisseedme kogu tootmissuunalise liitumisvõimsuse kasutamiseks vajalike liitumislepinguliste tööde valmimise ajast, olenevalt sellest kumb saabub hiljem.“;

16) paragrahvi 87¹ täiendatakse lõigetega 4¹ ja 4² järgmises sõnastuses:

„(4¹) Tootmise alustamiseks ettenähtud periood päikesepaneelide puhul võib olla pikem käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud perioodist, kui nende paigaldamine on seotud ehitusprojektiga, mille valmimine on eeldus päikesepaneelide paigaldamiseks. Nimetatud periood võib olla pikem aja võrra, mis jääb liitumistaotluse esitamisel ehitusprojekti valmimistähtajani.“

(4²) Käesoleva paragrahvi lõikes 4¹ sätestatud tootmise alustamise ajapikendus ei või ületada kolme aastat.“;

17) paragrahvi 87¹ lõike 5 teine lause tunnistatakse kehtetuks.

18) paragrahvi 87¹ täiendatakse lõigetega 5¹ ja 5² järgmises sõnastuses:

„(5¹) Tehnoloogia muutmiseks ei loeta liitumistaotluses nimetatud elektrienergia tootmise tehnoloogiale muu tehnoloogia lisamist, kui sellega ei kaasne liitumislepingus sätestatud tootmissuunalise võimsuse suurendamine.“

(5²) Liitumistaotluses nimetatud elektrienergia tootmise tehnoloogiat on lubatud muuta aladel ja juhtudel, kus riigikaitseliste piirangute tõttu ei ole lubatud liitumistaotluses näidatud tehnoloogiat rajada. Tehnologiat võib muuta, kui sellise tehnoloogia kasutamine ei ole vastuolus sellel alal kehtestatud riigikaitseliste piirangutega.“;

19) paragrahvi 87¹ lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6) Kui tootmissuunalist liitumislepingut omav turuosaline ei ole käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud perioodi möödumisel oma liitumislepingujärgset tootmisvõimsust kasutanud, tasub liituja võrguettevõtjale aasta pärast nimetatud tähtaja saabumist tasu mittekasutatava tootmissuunalise võrguühenduse võimsuse ulatuses. Tasu rakendatakse iga järgneva aasta täitumisel, mil turuosaline ei ole kasutanud vähemalt 95 protsendi ulatuses kogu oma liitumislepingujärgset tootmissuunalist võimsust. Tasu suurus on 38 000 eurot ühe megavoltampri kohta aastas.“;

20) paragrahvi 87¹ täiendatakse lõigetega 6¹–6³ järgmises sõnastuses:

„(6¹) Vähemalt 100 MW netovõimsusega tootmisseedme puhul rakendatakse käesoleva paragrahvi lõikes 6 sätestatud tasu pärast käesoleva seaduse § 87¹ lõikes 4 nimetatud perioodi möödumist 30 protsendi ulatuses esimesel aastal ning 60 protsendi ulatuses teisel aastal, kui esimesel aastal kasutati liitumislepingujärgset tootmisvõimsust vähemalt 50 protsendi ulatuses.

(6²) Võrguettevõtja lükkab käesoleva paragrahvi lõikes 6 sätestatud tasu rakendamist edasi, kui tootmist ei ole alustatud tõendatult tootjast sõltumatutel põhjustel kuni nimetatud põhjuste äralangemiseni või põhjendab sellest keeldumist. Tootja on kohustatud nimetatud põhjuste äralangemisest viivitamata teavitama võrguettevõtjat.

(6³) Käesoleva paragrahvi lõikes 6 sätestatud tasu ei kohaldata tegevusloaga võrguettevõtjate vahel toimuvale tootmissuunalisele liitumisele.“;

21) paragrahvi 87¹ lõige 7 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(7) Tootmissuunalise võrgulepingu sõlminud turuosaline, kes ei ole viimase kahe aasta jooksul alates käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud perioodi möödumisest vähemalt 95 protsendi ulatuses oma võrgulepingujärgset tootmissuunalist võimsust kasutanud, tasub võrguettevõtjale mittekasutatava tootmissuunalise võrguühenduse võimsuse ulatuses tasu käesoleva paragrahvi lõikes 6 nimetatud suuruses. Nimetatud tasu ei rakendu mittekasutatava tootmissuunalise võrguühenduse võimsuse ulatuses, mis on seotud käesoleva seaduse § 42² lõikes 1 nimetatud reservvõimsuse mehhanismis osalemisega, on vajalik süsteemihalduriga sõlmitud pikaajalise sagedusreservide lepingu täitmiseks või süsteemihalduriga sõlmitud tehnilise koostöö ja varustuskindluse tagamise lepingu täitmiseks.“;

22) paragrahvi 87¹ täiendatakse lõikega 7¹ järgmises sõnastuses:

„(7¹) Pärast käesoleva paragrahvi lõikes 7 nimetatud esmase kaheaastase perioodi möödumist rakendatakse tasu samas lõikes sätestatud suuruses iga järgneva aasta eest, kui turuosaline ei kasuta vähemalt 95 protsendi ulatuses oma võrgulepingujärgset tootmissuunalist võimsust selle aasta jooksul. Nimetatud tasu ei kohaldata tegevusloaga võrguettevõtjate vahel sõlmitud võrgulepingule.“;

23) paragrahvi 87¹ lõige 9 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(9) Kui tootmissuunalise liitumis- või võrgulepingu sõlminud isik ei tasu tähtajaks käesoleva paragrahvi lõikes 6 või 7 nimetatud tasu, ei ole võrguettevõtja kohustatud tagama turuosalisele liitumis- või võrgulepinguga kokkulepitud võrguühendust tootmissuunalise võimsuse ulatuses, mida turuosaline ei ole kasutanud. Võrguettevõtjal on õigus võrgulepingus ühepoolselt vähendada tootmisvõimsust või võrgulepingu tootmistingimused tühistada, kui võrgulepingujärgne tootmisvõimsus on jäetud kasutusele võtmata. Liitumispunktis vajaliku tootmissuunalise võimsuse taastamiseks esitab turuosaline uue liitumistaotluse.“;

24) paragrahvi 87¹ lõikest 10 jäetakse välja tekstiosa „1,“;

25) paragrahvi 93 lõike 6 punktist 15 jäetakse välja tekstiosa „, ning vajaduse korral annab soovitusi süsteemihalduri investeerimiskava muutmiseks“;

26) paragrahvi 93 lõige 11 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(11) Kui käesolevas seaduses sätestatud suletud jaotusvõrku, energiakogukonda, tootmise piiramisega seotud kulude hüvitamist, mis ei lähtu käesoleva seaduse § 40 lõike 3 alusel kehtestatud korrast, ning aktiivseid võrguteenuse kasutajaid puudutavates võlaõiguslikes

küsimustes kokkuleppele ei jõuta, lahendatakse need tsiviilkohtumenetluse seadustikus või tarbijakaitseseaduses sätestatud korras.“;

27) paragrahvi 111³ lõiked 14 ja 24 tunnistatakse kehtetuks;

28) paragrahvi 111³ lõiget 15 täiendatakse pärast sõna „möödumisest“ sõnadega „iga järgneva aasta eest“;

29) paragrahvi 111³ lõiked 16 ja 17 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(16) Käesoleva seaduse § 87¹ lõikes 6 nimetatud tasu rakendatakse liitumislepingute suhtes, mille liitumislepingujärgne võrguühendus ja kõik tootmissuunalise liitumise kasutamiseks vajalikud liitumislepingukohased tööd on valminud hiljemalt 2023. aasta 17. märtsi seisuga. Käesoleva seaduse § 87¹ lõikes 4 nimetatud tähtaega arvestatakse alates 2023. aasta 17. märtsist ning tasu rakendatakse § 87¹ lõikes 4 nimetatud perioodi möödumisest alates iga järgneva aasta eest.

(17) Käesoleva seaduse § 87¹ lõigetes 7 ja 7¹ nimetatud tähtaegasid arvestatakse käesoleva lõike jõustumise seisuga ka nende tootmissuunaliste võrgulepingute puhul, mis on sõlmitud enne käesoleva lõike jõustumist.“;

30) paragrahvi 111³ täiendatakse lõikega 16¹ järgmises sõnastuses:

„(16¹) Käesoleva seaduse § 87¹ lõiget 6³ rakendatakse tagasiulatuvalt alates 2023. aasta 17. märtsist.“;

31) paragrahvi 111³ täiendatakse lõikega 17¹ järgmises sõnastuses:

„(17¹) Käesoleva seaduse § 87¹ lõike 7¹ teist lauset rakendatakse tagasiulatuvalt alates 2023. aasta 17. märtsist.“;

32) paragrahvi 111³ lõikest 18 jäetakse välja sõna „tuulest“;

33) paragrahvi 111³ täiendatakse lõigetega 21–25 järgmises sõnastuses:

„(21) Käesoleva seaduse § 74 lõikes 7 nimetatud hinnakirja kehtima hakkamise seisuga kehtivale põhivõrguettevõtjaga sõlmitud liitumislepingule, mille alusel ei ole tasutud liitumistasu kolmandat osamakset, rakendatakse fikseeritud liitumistasu käesoleva seaduse § 72 lõikes 6¹ sätestatud juhul, kui olemasolev liitumistasu on kõrgem kui fikseeritud liitumistasu. Vähendatav liitumistasu kulu arvestatakse pärast turuosalise liitumistasu vähendamist põhivõrguettevõtja võrguteenuse osutamiseks vajaliku põhivara hulka ja võetakse arvesse käesoleva seaduse § 71 lõike 1 punktides 3–5 nimetatud võrgutasu arvutamisel.

(22) Käesoleva seaduse § 72 lõikeid 6³–6⁶ rakendatakse 30 päeva möödudes pärast § 74 lõikes 7 nimetatud hinnakirja avalikustamist võrguettevõtja veebilehel.

(23) Käesoleva seaduse § 74 lõikes 7 nimetatud hinnakiri hakkab kehtima 30. päeval pärast selle avalikustamist võrguettevõtja veebilehel.

(24) Käesoleva seaduse § 87¹ lõikeid 1–3 kohaldatakse elektrivõrguga liitumisel kuni käesoleva seaduse § 74 lõikes 7 nimetatud hinnakirja kehtima hakkamiseni.

(25) Käesoleva seaduse § 87¹ lõike 7 teises lauses sätestatud tasu vabastust rakendatakse tehnilise koostöö ja varustuskindluse tagamise lepingule, mis on sõlmitud enne 2024. aastat.“.

§ 2. Seaduse jõustumine

Käesoleva seaduse § 1 punktid 13 ja 27 jõustuvad 2026. aasta 1. jaanuaril.

Lauri Hussar
Riigikogu esimees

Tallinn, 2024

Algatab Vabariigi Valitsus 16. detsembril 2024. a nr 2-6/24-02005

Vabariigi Valitsuse nimel

(allkirjastatud digitaalselt)
Heili Tõnisson
Valitsuse nõunik